

УДК 343.62

DOI <https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2024.32.02>

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗАПОБІГАННЯ УХИЛЕННЮ ВІД СПЛАТИ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Бабенко Андрій Миколайович,
юридичних наук, професор, директор
інституту права та безпеки (Одеський
державний університет внутрішніх
справ, м. Одеса, Україна)

Стаття присвячена проблемі ухилення від сплати аліментів на утримання дітей в Україні в умовах воєнного стану. Встановлено, що у період з 2019 по 2023 рр. на території України було зареєстровано 9183 кримінальних правопорушень у виді ухилення від сплати аліментів на утримання дітей. Зроблено висновок, що ухилення від сплати аліментів на дітей виявляється в основному у західних та центральних областях України, а також у місті Київ. Доведено, що передумовою успішного запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 164 КК України є вивчення особливостей кримінологічної характеристики особистості кримінального правопорушника, оскільки саме її специфічні риси мають бути безпосереднім об'єктом запобіжного впливу. Представлено найбільш популярні схеми несплати аліментів на дітей, які варіюються в залежності від обставин і намірів особи, яка ухиляється від сплати. Визначено, що запобігання ухиленню від сплати аліментів на дітей є складним і багатограним процесом, що вимагає комплексного підходу та взаємодії різних сторін.

Обґрунтовано, що ухилення від сплати аліментів на дітей в умовах воєнного стану становить серйозну соціальну проблему, яка негативно впливає на благополуччя сімей та розвиток дітей. Практика систематичного ухилення батьків від виконання своїх обов'язків забезпечення матеріальної підтримки дітей має широкий діапазон негативних наслідків, включаючи обмежений доступ до основних потреб, погіршення якості життя та соціальне виключення. Проблема ухилення від сплати аліментів потребує комплексного підходу для її вирішення. Це включає в себе зміцнення законодавства та ефективного контролю, підвищення свідомості громадян щодо їхніх прав та обов'язків у цій сфері, а також забезпечення доступу до швидких та ефективних механізмів виконання судових рішень. Державні органи мають відігравати активну роль у розв'язанні цієї проблеми, забезпечуючи адекватні ресурси та механізми для здійснення контролю, відстеження та стягнення несплачених аліментів.

Ключові слова: кримінальні правопорушення у сфері сім'ї, ухилення від утримання дітей, аліменти, ухилення від сплати аліментів на утримання дітей, діти, неповнолітні, детермінація, запобігання злочинам.

CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTICS AND MAIN DIRECTIONS OF PREVENTING CHILD ALIMONY EVASION IN UKRAINE DURING THE CONDITIONS OF MILITARY STATE

Babenko Andrii Mykolayovych,
Doctor of Legal Sciences, Professor,
Director of the Institute of Law
and Security
(Odessa State University
of Internal Affairs, Odesa, Ukraine)

The article is devoted to the problem of evading the payment of alimony for children in Ukraine under martial law. It was established that in the period from 2019 to 2023, 9,183 criminal offenses in the form of evasion of child support payments were registered on the territory of Ukraine. It was concluded that the evasion of payment of child support occurs mainly in the western and central regions of Ukraine, as well as in the city of Kyiv. It has been proven that the prerequisite for the successful prevention of criminal offenses provided for in Art. 164 of the Criminal Code of Ukraine is the study of the specifics of the criminological characteristics of the personality of a criminal offender, since its specific features should be the direct object of preventive influence. The most popular schemes for non-payment of child support are presented, which vary depending on the circumstances and intentions of the person who evades payment. It was determined that prevention of child support evasion is a complex and multifaceted process that requires a complex approach and interaction of various parties.

It is substantiated that the evasion of child support payments in the conditions of martial law is a serious social problem that negatively affects the well-being of families and the development of children. The practice of systematically avoiding parents from fulfilling their responsibilities to provide material support for children has a wide range of negative consequences, including limited access to basic needs, deterioration of quality of life and social exclusion. The problem of alimony evasion requires a comprehensive approach to its solution. This includes strengthening legislation and effective control, raising citizens' awareness of their rights and responsibilities in this area, as well as providing access to fast and effective mechanisms for the execution of court decisions. Government agencies should play an active role in solving this problem by providing adequate resources and mechanisms to control, track and collect unpaid child support.

Key words: criminal offenses in the family sphere, child support evasion, alimony, child support evasion, children, minors, determination, crime prevention.

Постановка проблеми. Одним з найважливіших обов'язків батьків, що впливають як із загальноприйнятих моральних норм, так і з чинного законодавства, є забезпечення морального та матеріального добробуту своїх дітей. Це включає надання неповнолітнім всього необхідного для їхнього життя та виховання. У сучасному суспільстві принцип рівності дітей у їхніх правах є невід'ємною складовою, незалежно від їхнього походження – чи народжені вони у шлюбі чи поза ним. У таких умовах батьки мають обов'язок забезпечувати утримання своїх неповнолітніх дітей та непрацездатних повнолітніх дітей, які потребують матеріальної допомоги, незалежно від їхнього сімейного статусу – чи вони перебувають у шлюбі чи ні (у випадку народження дитини під час фактичних шлюбних відносин), чи шлюб визнаний недійсним, чи батьківські права позбавлені, чи дитина тимчасово позбавлена батьківського піклування.

Війна в Україні суттєво вплинула на всі аспекти життя громадян, не залишивши байдужими ні однієї категорії населення. У таких умовах особливо важливою стає

турбота та увага до дітей, які потребують додаткового захисту своїх прав та інтересів. Протягом періоду воєнного стану, держава активно реагувала на різноманітні виклики, адаптуючи діюче законодавство до нових умов. Питання захисту прав та інтересів дітей ставали предметом особливої уваги в цей період. Актуальним залишається питання утримання дітей (аліментів), яке нині, як і завжди, знаходиться у центрі уваги суспільства.

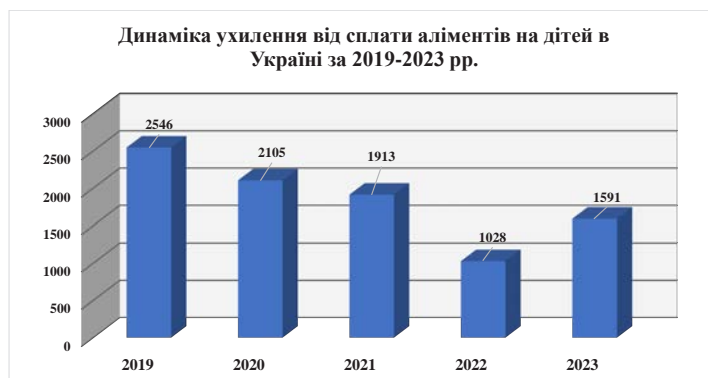
На підставі цього науковий інтерес становлять статистичні відомості щодо функціонування ухилення від сплати аліментів на дітей, фактори, які їх продукують, специфічні риси осіб, які ухиляються від сплати аліментів, а також заходи запобігання цьому кримінально протиправному діянню. За допомогою кримінологічних інструментів, ми спробуємо систематизувати знання щодо сутності, особливостей та характеру ухилення від сплати аліментів на дітей, оцінити їх масштаби у сучасному вимірі і створити якісний фундамент для вдосконалення системи заходів щодо їх запобігання в умовах воєнного стану.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Проблема ухилення від сплати аліментів на дітей є однією з найбільш гострих та актуальних проблем, що підтверджується роботами П. П. Андрушко, М. І. Бажанова, В. С. Батиргарєвої, Ю. В. Бауліна, І. О. Бандурки, О. І. Беловой, В. В. Вітвіцької, Л. В. Дорош, Т. А. Денисової, О. О. Дудорова, О. О. Житного, А. А. Музики, В. І. Тютюгіна, М. І. Хавронюка та інших. Ці розробки мають не лише загальнотеоретичне значення, але й можуть бути використані у практичній діяльності в процесі вирішення проблеми ухилення від сплати аліментів на дітей. Разом з цим, дослідження вказаних вчених проводилися в умовах мирного часу, а на фон війни проблема ухилення від уплати аліментів на утримання дітей, нажалі залишилася поза увагою вчених. Наведене й обумовило обрання нами напряму і теми наукового пошуку.

Метою статті є надання кримінологічної характеристики ухиленню від сплати аліментів на утримання дітей в Україні та представлення основних напрямків запобігання цьому кримінально протиправному діянню.

Виклад основного тексту. В Україні ухилення від сплати аліментів на дітей залишається поширеною практикою, тоді як аліменти під час війни мають сплачуватися так само, як і в мирні часи. Відповідно до аналізу офіційної статистики Офісу Генерального прокурора нами встановлено, що у період з 2019 по 2023 рр. усього було зареєстровано 9183 кримінальних правопорушень у виді ухилення від сплати аліментів на утримання дітей [1]. Зокрема, у 2019 році виявлено 2546 випадків ухилення від сплати аліментів на дітей; у 2020 році – 2105; у 2021 році – 1913 кримінальних правопорушень такого виду; у 2022 році – 1028; у 2023 році – 1591 кримінальних правопорушень цієї категорії відповідно (Додаток 1).

Додаток 1.

Можна зробити висновок, що протягом цього періоду кількість випадків ухилення від сплати аліментів зазнала змін, але загалом залишається на високому рівні. Це свідчить про необхідність розробки заходів з боротьби з цим явищем у сучасних умовах. Серед різноманітних запобіжних заходів, в умовах війни є доцільним посилення контролю за криміногенним середовищем, а також вжиття превентивних заходів та підвищення обізнаності громадян щодо їхніх правових обов'язків щодо сплати аліментів.

Кількість зареєстрованих випадків ухилення від сплати аліментів на утримання дітей варто співвідносити з іншими показниками. Так, важливо вивчити кількість кримінальних правопорушень, передбачених ст. 164 КК України, та порівняти її з кількістю виявлених осіб, які ухиляються від сплати аліментів на утримання дітей. Це дозволить отримати більш повну картину того, наскільки ефективно правоохоронні органи виявляють та реагують на ці кримінально протиправні діяння. Так, у 2019 році з 2546 випадків ухилення від сплати аліментів на утримання дітей, 943 особам (37%) вручено повідомлення про підозру, а 928 обвинувальних актів, або 36% було направлено до суду. В 2020 році з 2105 зафіксованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 164 КК України, 833 особам вручено повідомлення про підозру (40%), а 818 (39%) обвинувальних актів було направлено до суду. В 2021 році з 1913 фактів ухилення від сплати аліментів на утримання дітей було вручено 1002 повідомлень про підозру (53%), тоді, як 990 обвинувальних акти, або 52% було направлено до суду. У 2022 році з 1028 фактів ухилення від сплати аліментів на утримання дітей було вручено 648 повідомлень про підозру (63%), при чому до суду направлено 638 (62%) обвинувальних актів. В 2023 році із 1591 зареєстрованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 164 КК України, причому 1108 особам вручено повідомлення про підозру (70%), тоді, як до суду направлено 1104 обвинувальних актів (69,5%). На підставі цього можна узагальнити, що в середньому в Україні виявляється майже у 2 рази менше осіб, які ухиляються від сплати аліментів у порівнянні з кількістю облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 164 КК України. Отже, за цей період спостерігається певне погіршення ефективності виявлення та реагування на ухилення від сплати аліментів на утримання дітей, що свідчить про недостатню увагу з боку правоохоронних органів, а також складність збирання доказів у таких справах.

З метою більш глибокого аналізу кількісних показників ухилення від сплати аліментів на дітей за певний відрізок часу використовують коефіцієнт злочинної інтенсивності. Так, у 2019 р. коефіцієнт інтенсивності ухилення від сплати аліментів на дітей становив 6,5 кримінальних правопорушення на 100 тис. населення; у 2020 р. – 5 кримінальних правопорушення цієї категорії на 100 тис. населення; у 2021 р. – 4,7 кримінальних правопорушення на 100 тис. населення відповідно; у 2022 р. – 3 кримінальних правопорушення на 100 тис. населення; у 2023 р. – 4 кримінально протиправних діяння на 100 тис. населення цієї категорії. Отже, коефіцієнт злочинної інтенсивності ухилення від сплати аліментів на дітей за вказаний період, який коливається від 3 до 6,5 кримінальних правопорушень на 100 тис. населення, що свідчить про високий рівень цієї проблеми. Зростання коефіцієнта у 2019 році порівняно з 2022 роком може вказувати на загальне погіршення ситуації у цьому плані, однак падіння у 2022 році і подальше збільшення у 2023 році можуть свідчити про коливання тенденцій у цій сфері. Важливо зазначити, що коефіцієнт злочинної інтенсивності лише частково відображає реальний рівень проблеми, оскільки ним не враховуються усі випадки ухилення від сплати аліментів, що можуть залишатися не виявленими або не реєструватися органами правопорядку. Для повного розуміння ситуації необхідно проводити комплексний аналіз, включаючи не лише цифрові дані, але

й соціально-економічні чинники, рівень освіти, свідомості населення, а також ефективність діяльності правоохоронних органів та судової системи.

Запорукою успішного запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 164 КК України є вивчення особливостей кримінологічної характеристики особистості кримінального правопорушника, оскільки саме її специфічні риси мають бути безпосереднім об'єктом запобіжного впливу.

Протягом 2019-2023 рр. в Україні було виявлено 4509 осіб, які ухилялися від сплати аліментів на дітей [2]. Розглядаючи динаміку цього явища, можна зазначити наступне: у 2019 році кількість ухильників становила 940 осіб. У 2020 році спостерігалася невелика негативна тенденція, зменшення на 12% в порівнянні з попереднім роком, до 827 осіб. Проте у 2021 році відбулося збільшення кількості ухильників на 20%, до 992 осіб. У 2022 році відбулося стрімке зменшення, на 35%, до 647 осіб. Однак у 2023 році відбулося раптове зростання, на 70%, до 1103 осіб (Додаток 2).

Додаток 2.

Ця динаміка свідчить про нестабільність у виявленні та реагуванні на ухилення від сплати аліментів на дітей в Україні протягом зазначеного періоду. Хоча спостерігалася коливання кількості ухильників, загальна тенденція вказує на важливість подальшого контролю та запобігання цьому виду кримінальних правопорушень.

Що стосується громадянства, то тут необхідно відзначити, що 99% осіб, які ухиляються від сплати аліментів на дітей були громадянами України, тоді, як 1% – це іноземці та особи без громадянства.

У структурі осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, передбачені ст. 164 КК України з великим відривом переважають чоловіки. Так, у 2023 році було виявлено 1065 осіб чоловічої статі, які ухилялися від сплати аліментів на дітей, або 96%, та відповідно 38 осіб жіночої статі, або 4%, які вчиняли цей вид кримінального правопорушення. На нашу думку, така структура, де чоловіки переважають серед осіб, що ухиляються від сплати аліментів на дітей, може бути пояснена різноманітними чинниками, що впливають на ставлення до обов'язку сплати аліментів. Наприклад, соціокультурні установки грають важливу роль у формуванні уявлень про гендерні ролі та відповідальності у сім'ї. У багатьох культурах, включаючи українську, історично відводилася роль головного годувальника родини чоловікам. Це може призводити до того, що чоловіки відчують особливий тиск і відповідальність за матеріальне забезпечення сім'ї. У випадках розлучень або конфліктів, коли чоловіки вважаються основними джерелами доходу, цей тиск може бути особливо великим, що спонукає їх ухилятися від сплати аліментів. У свою чергу, безробіття, низька заробітна плата та інші економічні обставини можуть призвести до того, що чоловіки не здатні забезпечити необхідну суму коштів на утримання дітей.

Однак, необхідно зазначити, що існують випадки, коли жінки також ухиляються від сплати аліментів на дітей. Хоча ці випадки на практиці є менш поширеними, але,

наявні випадки, можуть мати різні причини та обставини. Так, конфлікти та непорозуміння між батьками, а також психологічний стрес можуть призвести до ситуацій, коли жінка вирішує ухилитися від сплати аліментів на дітей. Наприклад, вона може вважати, що батьківська відповідальність цілком покладається на чоловіка, або внаслідок конфліктних відносин відмовитися від фінансування дитини, яка виховується з батьком.

Щодо віку осіб, які ухиляються від сплати аліментів на дітей в Україні, то тут основну вікову групу складають особи від 29 до 39 років (576 осіб, або 52%), далі особи від 40 до 54 років (431 особа, або 40%), у свою чергу, осіб віком від 18 до 28 років налічувалось 81 особу, або 7%, від 55 до 59 років – 9 осіб, або 0,9%, від 60 років і більше – 2 особи, або 0,1%. Розглядаючи феномен ухилення від сплати аліментів серед осіб у віці від 29 до 39 років, можна врахувати декілька можливих факторів, які сприяють цьому явищу. Одним із головних чинників може бути те, що багато осіб у цьому віковому діапазоні вже мають сімейний досвід, а саме, вони завели дітей приблизно у віці 20 років і більше. У процесі розвитку сімейних стосунків і подальшого життя вони можуть зіткнутися з різними складнощами, такими як розлучення або розрив стосунків зі своїм партнером. Ці негативні життєві обставини призводять до того, що особа вирішує ухилитися від виконання своїх обов'язків щодо утримання дітей, включаючи сплату аліментів. Крім того, особи у цьому віці можуть зазнавати фінансових труднощів через нестабільний професійний шлях або економічні обмеження, що також може ускладнити для них можливість виконання фінансових зобов'язань щодо утримання дітей. Отже, особи від 29 до 39 років найчастіше ухиляються від сплати аліментів на дітей через складні сімейні та економічні обставини, що виникають у процесі їхнього життя та розвитку сімейних відносин.

У 2023 році серед осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, передбачені ст. 164 КК України базову середню і професійну середню освіту мали 750 осіб, або 68%; професійну (професійно-технічну) освіту – 260 осіб, або 24,8%; вищу освіту – 87 осіб, або 7%; початкову освіту – 2 особи, або 0,2%. Показники освітнього рівня серед осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, передбачені ст. 164 КК України вказують, що більшість винних осіб мають обмежений освітній фонд, що може впливати на їхні можливості здійснення дійсного та ефективного професійного розвитку. Лише 7% осіб мали вищу освіту. Це вказує на те, що високоосвічених осіб частіше залучають до більш високооплачуваних робіт, що робити їх менш схильними до ухилення від фінансових зобов'язань. Загалом, ці показники можуть вказувати на потребу в соціальних програмах та освітніх ініціативах, спрямованих на підвищення освітнього рівня та фінансової грамотності серед населення, щоб зменшити випадки ухилення від сплати аліментів та інших фінансових правопорушень.

Щодо зайнятості та роду занять осіб, які засуджені за ухилення від сплати аліментів на дітей, то тут отримані такі середні дані: більшість становлять працездатні особи, які не працюють і не навчаються, – у 2023 році – 1022 особи – 64%. Незначні за кількістю групи складають учні і студенти – 1 особа, або 0,3%, безробітні – 11 осіб, або 1%. Ці показники свідчать про певні тенденції щодо зайнятості та роду занять осіб, які засуджені за ухилення від сплати аліментів на дітей в Україні. За отриманими даними, більшість таких осіб є працездатними, проте вони не працюють і не навчаються, що може вказувати на те, що ці особи можуть мати певні проблеми з трудовою зайнятістю або можуть бути у такій ситуації, коли вони не можуть або не хочуть забезпечувати фінансове утримання своєї родини через різні обставини. Зазначена мала кількість учнів і студентів може вказувати на те, що основна маса кримінальних правопорушників цієї категорії є дорослими особами, які вже закінчили навчання та перебувають

у працездатному віці. Отже, аналіз цих показників вказує на те, що проблема ухилення від сплати аліментів на дітей може мати різноманітні соціальні та економічні причини, і вирішення цієї проблеми може вимагати комплексного підходу, що включатиме не лише правові, але й економічні, соціальні та освітні заходи.

Несплата аліментів на дітей може відбуватися за допомогою різних схем, які варіюються в залежності від обставин і намірів особи, яка ухиляється від сплати. Деякі з найбільш поширених схем включають [4;5]:

1) Приховування доходів. Ця схема включає в себе ухилення від декларування чи приховування справжнього рівня доходу з метою уникнення аліментів на дітей. Особи можуть намагатися уникнути оподаткування або декларування свого реального доходу, щоб зменшити обов'язкові платежі на підтримку дитини. Мова може йти про всі види доплат і надбавок до зарплати, премії та винагороди, дивіденди та інші доходи.

2) Робота за зарплату «в конверті» або неофіційна робота. Особи можуть працювати за зарплату «в конверті» або займатися неофіційною роботою, щоб уникнути оподаткування та підрахунку доходу, який може використовуватися для розрахунку аліментів на дітей. Практикуючі юристи підтверджують, що однією з найбільш розповсюджених лазівок для несплати аліментів є фіктивне звільнення з роботи з метою зменшення суми офіційних доходів, з яких виконавець стягує аліменти. Поширеною практикою платників аліментів також є перехід на іншу посаду на підприємстві, з меншою заробітною платою. При цьому платник аліментів може виконувати такі ж посадові обов'язки, а заробітну плату отримувати у «конверті».

3) Переведення майна чи активів на інших осіб. У спробі уникнути сплати аліментів на дітей особи можуть умисно продавати чи здійснювати перереєстрацію свого майна, активів чи фінансових ресурсів на інших осіб, щоб уникнути вилучення цих активів для забезпечення підтримки дітей. Тобто, наприклад, якщо платник аліментів отримує дохід від здачі в оренду нерухомості, він може переоформити її на пов'язаних осіб. Так само можна вчинити і з бізнесом.

4) Притягнення до додаткових витрат або судових процесів. Особи можуть намагатися затягнути судові процеси або застосовувати стратегії, що призводять до додаткових витрат часу та ресурсів для батьків, які намагаються отримати аліменти на дитину. Це може включати намагання заперечити рішення суду, подання апеляцій, подання адміністративних скарг або інші процедурні та юридичні маніпуляції.

5) Зміна місця проживання. Особа може намагатися уникнути сплати аліментів на дітей шляхом зміни місця проживання або переїзду в іншу країну, де законодавство щодо аліментів може бути менш суворим або менше здійснюється контроль.

Ці схеми можуть використовуватися окремо або в поєднанні одна з одною залежно від конкретних обставин та мети особи, яка ухиляється від сплати аліментів на дітей.

Запобігання ухиленню від сплати аліментів на дітей – це складний і многогранний процес, що вимагає комплексного підходу та взаємодії різних сторін. Представимо деякі заходи, які можна запропонувати для підвищення ефективності протидії цій проблемі [6; 7; 8; 9]:

1. Просвітницька робота та освіта населення. Важливо проводити постійну просвітницьку роботу серед населення щодо їхніх прав і обов'язків у справі утримання дітей. Це може включати розповсюдження інформації про законодавство, права та обов'язки батьків, а також про наслідки порушення закону.

2. Підтримка вразливих категорій. Для запобігання ухиленню від сплати аліментів важливо надавати підтримку вразливим категоріям, таким як матері-одиначки, які можуть опинитися в складних фінансових ситуаціях.

3. Покращення механізмів виконання рішень суду. Необхідно посилити контроль за виконанням рішень суду щодо стягнення аліментів, зокрема, шляхом впровадження ефективних механізмів виконавчого провадження та реалізації майна боржника.

4. Медіація та консультації. Надання можливості для врегулювання конфліктів шляхом медіації та консультування з боку соціальних працівників або юристів.

5. Проведення реформ у сфері сімейного законодавства. Важливо постійно адаптувати сімейне законодавство до сучасних реалій та вимог суспільства, щоб забезпечити більш ефективний захист прав дітей та сприяти вчасному та повному стягненню аліментів.

6. Соціальна підтримка. Важливо забезпечити доступність та якість соціальних послуг для сімей та дітей, що опинилися в складних життєвих обставинах, що допоможе зменшити фінансовий тиск на батьків та сприятиме виконанню ними своїх обов'язків щодо утримання дітей.

7. Сприяння розвитку економіки та зайнятості. Покращення економічної ситуації сімей може сприяти зменшенню випадків ухилення від сплати аліментів. Тому важливо сприяти створенню нових робочих місць, підтримувати підприємництво та розвивати соціальні програми підтримки малозабезпечених сімей.

Ці заходи, на нашу думку, можуть сприяти зменшенню випадків ухилення від сплати аліментів на дітей та забезпечити кращий захист прав та інтересів дітей у суспільстві.

Висновки. Отже, ухилення від сплати аліментів на дітей в умовах воєнного стану становить серйозну соціальну проблему, яка негативно впливає на благополуччя сімей та розвиток дітей. Практика систематичного ухилення батьків від виконання своїх обов'язків забезпечення матеріальної підтримки дітей має широкий діапазон негативних наслідків, включаючи обмежений доступ до основних потреб, погіршення якості життя та соціальне виключення. Проблема ухилення від сплати аліментів потребує комплексного підходу для її вирішення. Це включає в себе зміцнення законодавства та ефективного контролю, підвищення свідомості громадян щодо їхніх прав та обов'язків у цій сфері, а також забезпечення доступу до швидких та ефективних механізмів виконання судових рішень. Державні органи мають відігравати активну роль у розв'язанні цієї проблеми, забезпечуючи адекватні ресурси та механізми для здійснення контролю, відстеження та стягнення несплачених аліментів. Також важливо враховувати індивідуальні обставини сімей при вирішенні питань сплати аліментів, забезпечуючи адекватний рівень підтримки для дітей та їхніх батьків. Узагальнюючи, ефективне вирішення проблеми ухилення від сплати аліментів є важливим кроком для забезпечення справедливості та соціальної стабільності в суспільстві, що гарантує належні умови для здорового розвитку та зростання майбутнього покоління.

Список використаних джерел:

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2019–2023 рр. Офіс Генерального прокурора України. URL: <http://www.gp.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2024).

2. Єдиний звіт про осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення за січень-грудень станом на 2023 рік. Офіс Генерального прокурора України. URL: <http://www.gp.gov.ua> (дата звернення: 12.03.2024).

3. Вирок Новоград-Волинського міськрайонного суду Житомирської області від 27.01.2022 року (провадження № 1-кп/0285/313/22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102798168> (дата звернення: 13.03.2024).

4. Названі ТОП-5 схем ухилення від сплати аліментів і наслідки для ухилиянтів. URL: <https://thepage.ua/ua/news/alimenti-na-ditinu-yak-vid-nih-uhilyayutsya-i-yak-za-sekarayut> (дата звернення: 14.03.2024).
5. Заборгованість за аліментами та як не платити аліменти в Україні. URL: <https://consultant.kiev.ua/uk/zaborgovanist-za-alimentami-ta-jak-ne-platiti-alimenti-v-ukraini/> (дата звернення: 15.03.2024).
6. Стягнення аліментів під час війни: роз'яснення юриста. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytcs/211762_styagnennya-alimentv-pd-chas-vyni-rozyasnennya-yurista (дата звернення: 16.03.2024).
7. Заходи впливу до боржника по сплаті аліментів: що змінилося під час воєнного стану. URL: https://just-dnipro.gov.ua/?view=viewnews&page_id=4751 (дата звернення: 17.03.2024).
8. Аліменти. Правові підстави та примусові способи їх стягнення в судовому порядку. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/simeyne-pravo/alimenti-pravovi-pidstavi-ta-primusovi-sposobi-yih-styagnennya-v-sudovomu-poryadku.html> (дата звернення: 18.03.2024).
9. Апопій І. Посилення відповідальності за ухилення від сплати аліментів. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/0f6ce059-cc8b-44fd-bea7-47fbabf72669/content> (дата звернення: 19.03.2024).
10. Бабенко А.М. Запобігання злочинності в регіонах України: концептуально-методологічний та праксеологічний вимір : монографія. Одеса : ОДУВС, 2014. 416 с.
11. Бабенко А. М. Територіально-просторовий аналіз злочинності у населених пунктах Одеської області. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2017. № 2(9). URL: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/11_Babenko.pdf
12. Бабенко А.М. Тактико-психологічні, кримінально-процесуальні, адміністративно-правові та оперативно-розшукові заходи профілактики і запобігання кримінальним правопорушенням. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 1. 2021. С. 14–22.
13. Бабенко А. М. Окремі майнові злочини проти дітей та сімейних відносин: суспільна небезпека, кримінологічні загрози, передумови і наслідки. *Юридичний бюлетень*. 2015. №1. С. 65–73.
14. Бабенко А.М. Деякі проблеми визначення об'єктивних ознак злочинів ухилення від сплати аліментів на утримання дітей (Ст.164 КК України) та ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків (Ст.165 КК України). *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 21–24.